

Met duizelingwekkende snelheid stort Mien naar beneden. Mis. Maar het konijn raakt uit balans. Een krachtige wenteling van Mien, en dan is het wel raak. 'Mien is mijn moordwif', glimlacht valkenier Ties van Engeland. 'Ik heb nog nooit zo'n slimme havik onder mijn hoede gehad.'

TIES PAKT RUSTIG EEN TERRASJE MET ZIJN HAVIK

Tekst en foto's Douwe Anne Verbrugge

De valkenier heeft recht van spreken. De 58-jarige inwoner van het Brabantse Moergestel is vergroeid met het leven van roofvogels. 'Als kind was mijn moeder mij altijd kwijt. Buiten zijn, dat was mijn leven. En dat is het nog steeds. Van mijn vrouw moet ik twee weken per jaar mee op vakantie, maar van mij zou dat niet hoeven.'

Ambacht overdragen

Ties woont in een 'Efteling-huisje' op landgoed De Hoge Braken. 'Ik beheer de 28 hectare grond en een ven van 2 hectare. Tegelijk ben ik mantelzorger voor de eigenaren van het landgoed die hier in een kasteeltje wonen.' De Brabantse valkenier is hier in zijn element. Met zijn vier haviken en slechtvalk vangt Van Engeland ieder jachtseizoen zo'n dertig konijnen op het landgoed. Daarmee wordt het evenwicht goed bewaard. Veel intensiever jaagt Ties met zijn roofvogels op de Maasvlakte. Daar is hij iedere zaterdag te vinden in het jachtseizoen. 'De konijnen zijn daar echt een plaag.'

Harry Potter

Van Engeland heeft de laatste jaren op zaterdag gezelschap van een nieuwe generatie valkeniers, zijn zoon Mark en zijn kameraad Gijs en Ties' 17-jarige neef en petekind Giel van de Laar. Vandaag assisteert Giel zijn oom bij de jacht met de havik op het landgoed. De student Voedingmiddelentechnologie is in opleiding voor valkenier en bezit een torenvalk, woestijnbuizerd en een kerkuil. 'De tweejarige opleiding via

Als kind was ik dag in dag uit bezig met het grootbrengen van uit het nest gevallen torenvalken, haviken en buizerds

Stichting Jachtopleidingen Nederland is pittig. Veel theorie en daarbij nog veel verslagen van jachtdagen en aspiranten-avonden met bijbehorend huiswerk. Het eindverslag dat ik moet schrijven is echt een boekwerk. Gelukkig leer ik veel van mijn mentoren Marie Kuijs en Jan Sebregts. En van Ties natuurlijk. Grappig is dat mijn medestudenten in Den Bosch mij soms beschouwen als een soort Harry Potter - alleen zien zij niet het verschil tussen een kerk- en een sneeuwuil. Enne... ja, ik geloof dat de meiden het ook wel spannend vinden wat ik doe.' Van Engeland kijkt zijn neef met bewondering aan. 'Ik zit in de examencommissie van de Stichting Flora- en faunawet-examens en ik beoordeel eindverslagen. Ik vind het belangrijk dat het ambacht van valkenier op een kwalitatief goede manier wordt overgedragen. Het behoort tot ons cultureel erfgoed.'

Kauwtje op fietsstuur

Van Engeland heeft zich de wereld van de roofvogels vooral in zijn eentje eigen gemaakt. 'Als kind was ik dag in dag uit bezig met het grootbrengen van uit het nest gevallen torenvalken, haviken en buizerds. Of ik plukte er zelf een van het nest, dat mocht toen nog. Maar op een of andere manier vielen die vogels ook op mij. Toen ik op de lagere school zat, was er een kauwtje dat de hele dag op mij wachtte.' 's Middags uit school zat hij op het stuur als ik naar huis fietste. Geluk had ik met mijn

Toen ik op de lagere school zat, was er een kauwtje dat de hele dag op mij wachtte

Mien op de handschoen

Goede samenwerking tussen valkenier en havik

meester Gremme, een top biologieleeraar. Samen met hem zette ik skeletten van dassen en reeën in elkaar. Later kwam ik in contact met Theo Velthuizen senior en Theo junior. Theo senior was onder de indruk van mijn kennis en passie. Hij heeft mij het vak van valkenier geleerd. Daar ben ik hem zo dankbaar voor. Hij heeft mij bij mijn nekvel gegrepen en niet meer losgelaten. Hij is mijn beste vriend geworden. Door hem ben ik bij het Valkeniersverbond Adriaan Mollen terechtgekomen. Een enigszins elitaire club - ik was daar de eerste 'Jan met de pet' - maar werd al snel geaccepteerd.'

Madam Mien

In huis bij Ties wacht havik Mien - aangeliind op het hoogrek - ongeduldig tot zij naar buiten mag. Ties drukt zijn Brandaris-shaggie uit en vertelt lachend dat de honden altijd in de keuken gaan liggen als Mien in huis is. 'Ze hebben ontzag voor haar. Tis een madam hoor, die Mien.' Bij het losmaken van Mien blijkt dat maar weer eens. Voordat Mien plaatsneemt op de leren handschoenen, zet zij een van haar nagels in de onderarm van Ties, net naast de handschoen. 'Moet je kijken', zegt hij terwijl hij zijn mouw opstroopt. Het bloed gutst eruit. 'Dat doet ze expres, gewoon om mij te narren. Ze wil naar buiten. Nee, schatjes zijn het niet. Daarom jaag ik nooit met twee vogels tegelijk. Als ze met z'n tweeën een prooi pakken, kunnen ze elkaar flink verwonden. Hetzelfde geldt voor het fokken. Dat gebeurt via inseminatie. Het vrouwtje, dat bijna twee keer zo zwaar is als het mannetje, kan 'm lelijk toetakelen

De fret is een trouwe helper

en zelfs afmaken.' Giel kijkt met gepast ontzag naar de havik van zijn oom: 'Het bijzondere aan haar is dat zij verschillende jacht tactieken toepast. Onlangs op de Maasvlakte nog toen het zo hard waaide. Harde wind is lastig voor haviken. Maar Mien wist eerst de luwte van een sloot op te zoeken, waardoor zij vervolgens met meewind een konijn wist te verrassen. Daar was echt over nagedacht.'

Mien corrigeert zichzelf

Eenmaal buiten in het bos op het landgoed, is havik Mien in haar element. Af en toe klinkt er een onheilspellend gerinkel hoog in de bomen als Mien van plek wisselt. Giel zet de witte fret uit bij een konijnenhol, maar de ietwat trage fret keert snel terug. Hij moet nog wakker worden. Bij een tweede konijnhol is het wel raak. Terwijl Ties nog instrueert waar het beste foto's genomen kunnen worden, scheert Mien pijlsnel naar beneden. Een konijntje wordt in twee klappen uitgeschakeld. 'Ook weer zo knap van Mien; ze weet haar eerste mislukte poging meteen recht te zetten', vertelt Giel terwijl hij het konijn even 'strekt'. 'Het konijn is in shock, maar als we Mien haar gang laten gaan duurt het nog twee minuten voordat ie echt dood is. We verlossen konijnen altijd zo snel mogelijk uit hun lijden.'

Wildvang

Het trainen van roofvogels vergt volgens Van Engeland vooral veel geduld en vertrouwen. 'En een echtgenote die er in meegaat. Het scheidingspercentage onder valkeniers ligt bedroevend hoog. Ik sta er 's ochtends mee op en soms ging

ik 's avonds niet naar bed.' Dat vraagt om uitleg. Hij trekt nog even aan zijn shaggy en gaat er dan goed voor zitten. 'Ik heb gelukkig nog meegemaakt dat we aan wildvang deden. Dan vingen we wilde haviken. Dagen en dus ook heel wat nachten was ik bezig het vertrouwen van deze roofvogels te winnen. Als ze eenmaal "van de vuist" wilden eten, was het eerste vertrouwen gewonnen. Na ongeveer zes weken kon ik dan op jacht. En na afloop van het jachtseizoen lieten we ze weer vrij. Maar dat je een verbond weet te sluiten met een wilde havik... tjonge, dat is het mooiste wat er is. Kippenvel.'

Klauw in gezicht

Dat het trainen en africhten van haviken een spel van balanceren is en blijft, kan Van Engeland als geen ander beamen. 'Ik had een keer een havik die niet wilde meekomen naar huis. Hij bleef in de boom zitten. Ik dacht "bekijk het" en liep van 'm weg. Het volgende moment had ik twee klauwen in mijn gezicht. Een klauwnagel ging door mijn neus en kwam er via mijn mond weer uit. De andere klauw had een halsslager in mijn nek geraakt. Een bezoekje aan de dokter achtte ik niet nodig. Die ader in mijn nek heb ik een half uurtje dichtgedrukt en een pleister erop gedaan. Maar een paar dagen later voelde ik me toch niet lekker. Bleek die wond aan mijn nek een ontsteking aan mijn hartvlies te hebben veroorzaakt. De ambulancebroeder die mij kwam halen, vertelde dat ik geen half uur later in het ziekenhuis had moeten arriveren. Vijf dagen lag ik op de intensive care.'

Giel en Ties zijn afhankelijk van havik Mien

Giel doet het frettenwerk

Het volgende moment had ik twee klauwen in mijn gezicht

Dat je een verbond weet te sluiten met een wilde havik... tjonge, dat is het mooiste wat er is

Terrasje pakken

De actie van die havik om Ties aan te vallen is typerend voor imprint: het vanaf het ei zelf grootbrengen van de jongen. Ties: 'Die vogels blijven jou zien als hun "ouder". En binnen de familie van de roofvogels wordt menig robbertje gevochten, zeker als het jong naar zijn idee niet genoeg voer krijgt. Allemaal hartstikke logisch, maar dat is wel een reden waarom ik zelf geen haviken grootbreng. Ik neem ze pas onder mijn hoede als ze drie à vier maanden oud zijn. En dan ga ik wel lekker op pad met ze. Ik neem ze overal mee naartoe om hen te laten wennen aan mensen. Zonder probleem ga ik hier in het dorp op een terrasje zitten met mijn nieuwe havik. Ach ja, de mensen in Moergestel kennen mij wel, die kijken er niet meer van op.'

De fret kent zijn plaats